

1. **JEDNOĆ** (36) *pt i cn*

pt (23), *cn* (13).

e oraz o jasne.

Sł stp notuje, Cn, Linde brak.

I. W funkcji partykuły ekspresywnej uwydatnia i ogranicza; tylko (23) :

1. *Uwydatnia i wyłącza w treści zdania jeden wyraz; jedynie, wyłącznie (21) : RejKup 18v; Wadź fie wżędy z niecnotą/ á s cnotą idź mirem. Bo iednoć tá fláchćicá lámá czyni włafnie RejWiz 101, 21v; RejZwierz 37; RejPos 217, 301; A ták iednoć nas ftráfzy tá obłudá iáko dzieći máfzkára/ á iáko kozá wilká potrzáfáiąc rogámi álec nam nic nie vcźyni RejZwierc 178; ZbylPrzyg A4v.*

a. *Połączenie: »nie jednoć« zapowiada wystąpienie szeregu treści przeciwstawnych, zwykle wyłączając jeden element w przeciwstawieniu do ogółu (13) : Nie iednoć ia każdyć człek vgodzy w to fńadnie RejJóz L7; Bo nie iednoć to fą dary Boże co ie iedno oczymá w fkrzyni/ w oborze álbo w komorze widzieć możemy? fąc też drugie co ich nie widzimy RejZwierc 94, Av; GórnRozm D4; GosłCast 25.*

»nie jednoć ... ale (i, też)« = *non enim ... sed Vulg (8): SeklKat Lv; [Pan Bóg] rzekł/ fluchay głofu ich/ nie iednoć ciebie zárzucili ále y mnie [non enim te abiecerunt sed me Vulg 1.Reg 8/7]/ bych nád nimi nie krolował BielKron 63v; RejAp 63; RejZwierc 71v, 140; Abowiem nie iednoć te tylko fągrzechy/ ktore człowiek káždy z ofobná popełni/ ále fą te grzechy/ á dáfeko ciężfze ktore popełni Rzeczpołpolita. GórnRozm M2v, D2; KochWr 19.*

2. *Uwydatnia i wyłącza jedyną możliwość z treści zaprzeczonej; oprócz (2) : Y złotho im lepiej wypolerowano będzie/ thym fie napięknief blyfzcy. Nielzac iednoć fie nam vftáwicźnie polerowác potrzebá/ bo tego żadnego podobno ná fwiecie nie máfz/ w ktorymby przifády álbo zuželice nie náłazł RejZwierc 103, 48v.*

II. W funkcji spójnika; tylko (13) :

1. *Nawiązuje do poprzedniego wypowiedzenia rozpoczynając nowy fragment tekstu (1) : Gáfłs rzekł/ yednoć nie wiem yeśli thák wiele mam fpátrzę GliczKsiąż H8v.*

2. *W szeregu treści przeciwstawnych wprowadza i uwydatnia drugi człon przeciwstawienia (którego treść jest zwykle bardziej ograniczona od ogólniejszej treści członu pierwszego); ale jedynie (7) :*

a. *Przy zaprzeczeniu pierwszego członu przeciwstawienia; unum Vulg (5) : Niemáfłći we mnie tłuťtości/ Iednoć mię fkora á kości. BierEz K3; Nie przetomći ták plákálá/ Izebych go żalowálá: Iednoć mi tego bárzo žal/ Iż mi tego pláfzczá niedał. BierEz O3v, R3v; LubPs 12; SienLek T4.*

b. *Przy zaprzeczeniu drugiego członu przeciwstawienia (1) : Ten [cesarz Fryderyk] vmiał rozmáite ięzyki [...] y ku innym rzeczám godny á fortunny był/ iednoć do oycow wielebnych nie miał fortuny BielKron 183.*

c. *Bez formalnie wyrażonego przeczenia (1) : Wies ze to zuphalecz wielky A boy fię go ftan wfelky. Iednocz mocz boga zywego Ta wfedy trze głowę iegó. RejKup Hv.*

3. *Ogranicza treść poprzedniego wypowiedzenia uwydatniając zastrzeżenie, dodatkowe wyjaśnienie; ale jednak; tylko że (5) : RejZwierz 24; Co iefli dla vfzu/ po którój ftronie głowy puściemy/ od rzeczy nie będzie: iednoć przypomnię/ áby to ftrumién źimny/ áni gorący bárzo niebył/ gdyż obádwa*

bárzo łzkodzą *Oczko* 16v; *CzechEp* [406]; O wiezniach tych widzę żeby rad Im Pan Kanclerz od Arcyxiążęcia odłączył, iednoc y w tym są nie małe difficultates *ActReg* 95; *PaxLiz* C2.

Synonimy: **I. 1.** chyba, jacy, jedynie, tylko; **a.** jacy, jedynie, tylko; **2.** jacy, oprócz, procz, tylko; **II. 1.** chyba, jacy, tylko; **2. a,** ale, jacy, lecz; **3.** chyba, wszak, wszakże.

Cf **JEDEN, JEDNOŻ, JEDNOŻCI**

JZ